

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Losonezi-utca 24 sz. a. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentelen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadó-hivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyilttér- és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petütor térfogata 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után 30 kr.

Nyilttér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. — Az előfizetéseket legezélszerűben postautalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Kivánatos intézkedés a vasárnap megünneplése czéljából.

Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter ur a legutóbbi budget-vita alkalmával tartott nagyszabású beszédében, a többi közfigyelmet keltett enunciaciói között akként nyilatkozott, hogy az államot pozitív vallás és egyház nélkül, csupán politikával fenntartani s kormányozni nem lehet. Az államférfiúi bölcsesség magasztaláról jövő s a tapasztalatok hosszú iskolájában szerzett meggyőződés mélyéből fakadó ezen nagyfontosságú elvi nyilatkozatot a t. Ház általános helyeslése kíséri; de azonkívül is bizonyára, az emberiség legszentebb intézményének ezen ünnepélyes méltatása jól esett mindazoknak, a kik a rideg anyagias s socialistikus áramlat között, a vallás és egyház szent érdekeit igazán szívükön hordozzák, vagy azokat épen hivatásszerűen szolgálják.

Valóban, igaza van Trefort miniszter urnak! S hogy kiki mintegy szemlélhesse, miszerint a valóságban és az egyházban csakugyan az állam egyik legfőbb életfeltétele rejlik: e végből nem kell meszsze mennie s epochális példák után kutatnia; csak közvetlen közelében tekintsen szét, az alsó vagy a felső szomszéd házba látogasson el s mindjárt szemébe ötlék, hogy az egyháziatlan s vallástalan élet nyomán, családi viszály, megrontó szenvedély, pusztulás, erkölestelenség, szóval: felfordult világ jár; míg ellenben a vallásossággal a béke, a megelégedés, a munkaszeretet, a kötelességérzet, a törvénytisztelet és becsületesség lakoznak a családban. Ugyanezt a képet tükrözti vissza az egyes községek közéleté is; sőt ha még ennél is szélesebb látókörben vizsgálódunk, ott is elmondhatjuk, hogy a vallástalan társadalom és a corruptált társadalom körülbelül egyet jelentenek.

Annál sajnálatosabb tehát, hogy a Trefort miniszter ur által enunciaciót s általánosan helyeselt amaz állambölcsészeti elvből kifolyó gyakorlati consequentiák nem vonatnak ki s nem fogantatosítatnak minden irányban. Ennek

feltüntetéseül igen sok volna az elmondani való; ezuttal azonban eme gyakorlati consequentiák közül csak azon egynek rövid megbeszélésére szorítkozunk, a mely a vallásosság megvédése s ápolása tekintetéből, mindenesetre tehát fontos állami közérdeket képez, t. i. a vasárnap megünneplése.

A törvényhozás ez irányban, az 1868. évi LIII. t. cz. 19. §-ában akként intézkedett, hogy „vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetlenül szükséges munka felfüggesztendő.“ — S ezen intézkedést büntetőjogi sanctióval is ellátta az 1879. XL. t. cz. 52. §-ában, a mely szerint az ünnep és vasárnapokra vonatkozó fentebbi intézkedés megszögeje „száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.“

Tudjuk, hogy a vasárnap általános szigoru megünneplését, az állami és társadalmi élet teljes átalakulásának kellene megelőznie; de ámbár nem tartozunk azokhoz, a kik azt kívánják, hogy ünnep és vasárnapon egyszerre az összes hivatalos iróttalok letéssenek, a műhelyek kiürüljenek, az üzletek bezáruljanak, a posta és távirda szüneteljen, a vasúti vonatok füttyülése, a gyárak zakatolása elnémuljon s minden kéz imára kulesolódjék: mégis úgy vagyunk meggyőződve, hogy a mit törvényhozásunk e tekintetben tett, annál már nem tehetett kevesebbet.

Ezt ugyan nem vádképen mondjuk, mert hiszen úgy látszik, hogy nálunk még az a kevés is igen sok; legalább erre enged következtetni az a körülmény, hogy bár vasárnap sok „nyilvános és nem elkerülhetlenül szükséges munkát“ látunk; mindamellett alig tudunk arra példát, hogy valaki ezért megbüntetett volna. Igen, mert az már nem is tekintetik büntetendő kihágásnak s alig jut valakinek eszébe panaszt emelni az ellen: amnyira megszoktuk rendes vasárnap foglalkozásnak tekinteni, az üzletek nyitva tartását, a buzának a vasúti állomáshoz való fuvarozását, a szalma-hordást, a cséplőgépek hangos ostorpattogással kísért átvontatását s több eféle, a templomba menők ün-

nepi áhitatosságát kinevető munkát. S fájdalom, hogy a vallásosságra nézve veszélyes ezen körjelenés, már faluhelyeken is pusztít! És itt egy szelid szemrehányással vagyunk kénytelenek illetni a körjegyzők közül azokat, a kik nem tartoznak a kivételbe. Ugyanis pozitív tudomásunk van arról, hogy vidékünk községeiben vasárnaponként az istentisztelet óráiban is, a körjegyzők által községi gyűlések tartatnak, tárgyalások folytattatnak, községi kihágások nyomoztatnak, ügyfelek idéztetnek; mire nézve mutatványul elég legyen azon egy concret példa, miszerint városunk közvetlen közelében fekvő egyik faluban az illető körjegyző, a községi számadások megvizsgálása végett tartandó gyűlésre, a mult évben, a gypéntek reggelén doboltatta össze a lakosokat. Nem jól van ez így uraim! A törvény emberének a népet nem a templomtól elvonni, hanem abba az utat számára egyengetni kellene!

Ily nemü visszaélések megszüntetésére nézve, a „Pr. Egyházi és Iskolai Lap“ legutóbbi száma egy igen dícséretes intézkedést közöl, Baranyamegye alispánjának következő körrendeletében:

„10317, Baranyamegye alispánjától. Tekintetes szolgabíró ur! Minden nemzet tiszteletben tartja a hitfelekezettek ünnepeit, s eziránt törvényhozás útján is gondoskodott. Hazánk törvényhozása is kimondotta az 1868. évi LIII. t. cz. 19. §-a által, hogy a vasárnapokon minden nyilvános s nem elkerülhetlenül szükséges munka felfüggesztendő s meg nem változtatta ama régi elvet, hogy vallás ünnepén senki meg nem idézhető; — eme tiszteletben tartandó elvek ellenére, néhol az a szokás kezd divattá válni, hogy ünnep- és vasárnapokon, különösen a községekben gyűlések és tárgyalások tartatnak, felek megidéztetnek, — e törvényellenes szokást és rossz divatot nemcsak hogy helytelennek és a vallásosság magasztos elveivel meg nem férőnek kell kijelentnem, hanem azt egyenesen meg is tiltom. Felhivom azért a tek. szolgabíró urat, utasítsa az igazgatása alatt levő községi jegyző urakat, hogy ünnep- és vasárnapokon a mulhatlan dolgo-

T Á R C Z A.**A Munkácsy-hét.**

Budapest, 1882. feb. 24.

A világ Carneválnak mutatta be hódolatát, a magyar nemzet, s első sorban a főváros a század művészkirályának diadalutjára szőrt virágokat. A napok, melyek évről-évre visszatérve, csak muló emléket szöktak hátrahagyni magok után, most ritka ünneppé váltak, melynek szorongó kebellet óhajtuk ismétlődését. Egy nemzetet ragyog be a megkoszorozott homlok glóriája, s mi elragadtatva, káprázó szemekkel tekintünk az igazi nagyság tündöklésére és feldobog szívünk, midőn ennyi tündérlény közepett is oly kiolthatatlanul lobog a nemes lélekben az önzetlen honszeretet tiszta lángja. Eltertem czélotól. — Eseményeket kell felsorolnom, s én e helyett a lyra idegeit ragadtam meg újaimmal. Pedig ez nagyon gyenge tolmácsa volna a szellemőrnés dícsőségének. De van-e magyar, kit nem esábitana a Kárpátoktól az Adriáig hullámzó lelkesedés rohanása, ki pillanatra erőt ne sejtene magában, legalább egy szemernyi munkával járulni amaz emlékoszlop méltó megalkotásához, melyet szívében emel Munkácsyjának a haza minden hű gyermeke? — Nines, s ha bűn ezen önhittség, legalább is van olyan ingere, mint a tudás fája gyümölcsének volt egykoron. Büntetése a kicsinység érzete a colossus mellett, mely a miénk; jutalma a szív fellángoló minden szép érzésének éltető melege, a lélek zavartalan boldogsága. Itéljétek, s nem fogjátok elítélni a vétek elkövetjét.

lenni egy fővel az előtte állónál, hogy jobban láthassa a várva várt nagy férfit. Önkénytelen kifejezésre jutott a mozdulatokban ama nagy igazság analogja, hogy csak a magasabban járó lelkek képesítvek eléggé bepillantani a nagyság titkaiba. Csak kevesen hallották az üdvözlő beszédekét. A riadó „éljenek“ elnyomták egyesek szavát, a lelkes tömeg egyhangú kiáltása, époly igaz érzellemmel dörögésében, mint a szónokok válogatott kifejezései lágyágunkban, hatalmas szöszölője volt a mindenkit egyenlőn hevítő lelkesedésnek. A szív tündökölt a kutató szemekben, s midőn feltűnt a szép tiszta homlok öszülő fürtjével a terem ajtóiban, a tomboló öröm hangjai törtek ki a sokaság ajkairól. — A kíváncsiság elveszítette főkét, szentől-szembe akarta látni a nép büszkeségét, gyriutni vágyott ruhája szégyét, mint a letűnt régi kor gyermekei tevének azzal kit oly bámulatos szépséggel teremtett meg az ő esetje. — Valóságos emberár hömpölygött a kijárat körül s a művész egyszerre ismerkedett meg a nagyság jutalma és átkával. Geniusza, szerető neje egyenlő mértékben osztozott vele az elismerés nyilatkozataiban. Kedves arca a szelidség mosolyával ajkain, a franczia szellemesség csillogásával szép szemében elbűvölte környezetét, szeretetreméltósága — mellyel az üdvözléseket viszonzá — új táplálékul szolgált az ünneplők buzgóságának. Harsogó éljenek kísérték ismét az elrobogó fogatokat, az utczákon emberesoportok várták türelmetlenül érkezését. Mellé szegődött a magyar lelkesedés, fejedelmeket illető triumphusa emelte bevonulását hazája fővárosába. Legyen üdvözölve közöttünk, kik szíve vezérelt övi körébe.

Sok szép tulajdonsággal van megáldva az igazi magyar typos, s Munkácsy szerenésének érezheti magát, hogy rész jutott neki abból is, a mit hamisítatlan jókedvnek és örök ifjúságnak nevez a farsangi szótár. — Különben agyon ölelte volna a hagyományos vendéglátás saját édes hazájában. — Ki sem pihenheti az ut fátalalmait, már reá zudul a látogatások végtelen sora; a tisztelgők a barátok, a régi ismerősök elutasíthatlan hajlongását a meleg kézszeritásokat, a boldog ifju kor tűzével égő csókot ki hagyhatná viszonzás nélkül? Isten boesássa meg nekik, hiszen szívük sze-

rint cselekesznek. — A színházba hajtat; felhangzik az idegizgató taps, az „éljenek“ menydörgése, ő vonja el a szinpadtól a nézők figyelmét, a látesövek serege veszi ostrom alá páholját. — Látni akarta hazája szinművészetét, őt bámulja meg az est közönsége. — Fáklyák világa festi meg ablakait, ott forrong lakása előtt a parizsszívű, a mélyen érző ifjuság áradatja. A lélek szól szavaikban, önfeledten ring a lelkesedés ölen a nemzet virága. Büszkén, féltékenyen vallja magyarnak a világ csodált nagyságát, s fellángol bensőjében a honszerelm, a nemzetiség üdvözítő önérzete és a hódoló tisztelet, midőn elrebben a mester bájos nevének ajkairól a szó: „éljen a magyar haza.“ — A művész meghatottan áll az erkély korlátjánál, az öröm tiszta csillog szemének tükörén, remegő hangon beszél, érzéssel köszöni meg a tisztelet eme nyilvánulását.

Egyhangú akarattal választja diszpolgárává a főváros a férfit, ki disse, virága egy országnak; egyetek versengenek bírásáért, mint küzdött a hét város egykoron, hogy mindegyik magának mondhasa a görög nemzet Homerosát. Hangverseny, diszlokoma, farsangi estély követik egymást szakadatlan sorban, s Munkácsy fíradhatatlan az édes otthon esendes és zajos örömeinek élvezetében. Boldognak élti magát honosai körében, nem ismeri a puha kényelem betegségeit, de igen a finom szeretetreméltóságot; a természetes szívjóóság és az önzetlen hazaszeretet lakói kobelének. Dícsőtő himnusokat zengenek előtte a muzsa felkent énekesei, s ő szerényen elhárítja magáról az érdemet; mindazért a mit tud, köszönetet mond első mesterének. Ünnepi hangulat leng a város fölött, mióta falai közt időz a nagy mester; mindenki érzi hatását szellemének, bámulja remek alkotását. Vajha ne kellene ismét megválnunk attól, kit milliók lelkesedése üdvözölt rég nem látott hazája szent ölében!

A műcsarnok lépcsőházában vagyunk. Bucsujárók tömege tolong márvány talaján; a léptek zaja elvesz a felúto szönyegeken, a nap gyengén szűri át fényét a szépen festett ablakok ódonszerű karikáin. Hatalmas kaktuszok állnak őrt a korlátok szögletein, foszladozó virágfüzerek itt-ott a fénylő oszlopokról; gulába rakott székek, tornyosodó butor-

kon kívül, az istenitisztelek idejében gyűléseket ne tartsanak, feleket ne idézzenek s ha épen az említett napokon, valami elkerülhetlen hivataloskodás volna, azt vagy az istenitisztelek előtt vagy utána végezzék. A tekintetes szolgabíró urtól magától is elvárom, hogy vásár- és ünnepnapokat, multhatlan eseteket kivéve, felek megidőzésére, tárgyalások folytatására felhasználni nem fogja, hanem ellenkezőleg, az alárendelt községeknek, a maga példájával is meg fogja mutatni, hogy a fentebb említett törvényellenes, helytelen szokást lábrakapni annál kevésbé engedi, mert a vallás ünnepén való megidőzésre megjelenést bárki is megtagadhatja. Remélni akarom, hogy az ünnepek és vásárnapok meg nem tartása miatt, senkitől sem fogok több megjegyzéseket vagy panaszokat hallani vagy megkereséseket venni. — Jogos és törvényes követelés, hogy a világi hatalom senkitől ünnepe megtartásától el ne vonjon. Pécs, 1881. december 31. Jeszenszky Ferencz, alispán.

Ezen rendeletet köröző Antal Pál szolgabíró. Siklóson 1882. január 16-án 111. sz. a. kelt comitívájában a körjegyzőknek az összes községi előjárókkal egyetemben, köteleességükre teszi, hogy az 1879. évi XL. t. cz. 52. §-a alá tartozó „minden előforduló kihágási esetet hivatalból bejelentenek, mert még az ily mulasztási esetért is feyelmi eljárás alá fogom vonni az érdekelt előjárót.”

Kétséget sem szenved, hogy megyénknek lángoló hitbuzgalmáról ismert alispánja s az illetékes bírósági és hatósági közegek, a vásárnap megünnepelése érdekében, a törvény keretén belül szüntűny mindent megtesznek, ha erre pozitív indokaik vannak. Azonban néma gyermeknek anyja sem érti szavát. Felhívjuk tehát mindazokat, a kik a vallásosság ápolása s megóvásaért lelkesedni tudnak, hogy a vásárnap megrontóit ne csak éber szemmel ellenőrizték, hanem kihágásaikat a hatóságnak bejelenteni, az állam közérdeke által parancsolt nemes köteleességüknek tekintsék!

A mi óhajunk különben továbbra is az marad; vajha e tekintetben soha semmiféle intézkedésre sem volna szükség; hanem mindenki önként megadná vásárnap „az Istennek, a mi az Istené!”

R. Ö. I.

Pénzüntézetek.

I. A rimaszombati takarékpénztár.

Közgyűlést febr. 27-én saját helyiségében Dapsy Vilmos elnökle alatt nagyszámú részvényesek jelenlétében tartotta meg. A tárgysorozat szerint mindenképp az igazgatóságnak a múlt évről szóló jelentése lön felolvasva. Tekintve azon kiváló érdemeket, melyek e pénzüntézet megalakításában és fölvirágoztatásában körül a részvénytársulat emlékeztetésében élnek. önmagához méltón fejezte ki az ünnepélylyő vált közgyűlés, midőn boldogult első igazgatójának, id. Lengyel Sámuelnek Barabás Miklós által olajba festett életnagyságu térképét ez alkalommal történt leleplezésével tiszteletadójt leróttá. S míg a művészi eset a megszólalásig varázsolta elénk azt, kit mindenki tisztelt, szeretett; nem kevésbé művészileg alkotta meg szellemi alakját, annyi természetes és igaz vonásait híven s meleg költői ihl-ttséggel életükörző szónoklatában egyik jelesünk: Csider Károly. Beszéde im ez:

Tisztelt közgyűlés!

Jól tudom, hogy ez ünnepélyes órában minden gondolat és figyelem e letakart diszképre van irányozva, — s a

halmazok a falak mellett. A művészhi estély maradékai. Egy ajtó nyikorog jobbfelől, s két markos legény kemény tölgyfaasztalt czipel ki nyílásán. Önkénytelenül oda téved szemünk. Előttünk állnak a csárdá romjai. A megbontott léczes kármotó, Theitelbaum Iczig rovástáblájával oldalán, a híres X lábú asztalok, égbenyuló ágy, a falat elborító virágos tányérok hármassora ott keserű a megszökött éj zajos vigasságát. Szoborosportozatok szegélyezik az emelet gazdagon aranyozott folyosóját, a jobbfelé vezető szárny elején virágok közül emelkedik ki Munkácsy magasztos fejjalakja. Csend ül a látogatók ajkain, mintha temetésre készülne a vagy templomnak lépnék át küszöbét. A szolga szóval mutat a folyosót elzáró függöny-ajtóra. Belépünk, sötétség vesz körül bennünket, majd a háttérből felénk tör a tető födétlenül hagyott üvegén beömlő napsugarak tiszta fénye. — Oda repül a kíváncsi tekintet, s lábunk gyökeret ver a bámulat hatása alatt. — Ott áll a művészi alkotás egész nagyságában, s a fény glóriát von szikrázó parányaitól a megválto homloka köré. — Valóban templomban vagyunk. — A tiszta homlok fensége, az ártatlanság kinyomata a szép szemekben; az ajk komoly meliósága és szelíd mosolya egyszerre, az alak magasztossága, a beszélő arcvonások megkötözött kezei megállítják pillanatra a gondolkodást, s mintegy önkívületben tapad oda a tekintet hófehér ruhájára. — Habozás, irigység, szájalom, kíváncsiság mesteri alakokban nyertek megtestesülést a beeses vászon képei között. — A toll gyenge csak megközelítőleg is fejezi a mester szépségeket. — Minden kísérlet csak árnyékot vetne papírra. Én is leteszem tollamat. — A pohárköszöntőkről nem szóltam; most emlékezem meg a koszorus költő ténjtáráról, melynek kiűrését Munkácsy dícsőítésére feladatul tűzte ki. Belé mártom szentségtörő tollamat s leírom vele mit bevészt szívünkbe a nagy szellem tömjénezett ragyogása, önzetlen honszeretete: sokáig éljen a dícső férfiú, kit elménk és szívünk egyaránt büszkén vall a jelen művészet fejedelmének!

Gyurkovich László.

szem vágyva óhajtván viszoatlátni azt, kinek emlékét a szív melegen ápolja — türelmetlenül számlálvák a várakozásnak perezei; — jól tudom azt is, hogy a leleplezendő kép nemes alakja némaságában is ékebben fog szólni kedves emlékü multakról, s önmagáról hozzánk, mint a legszebb szónoklat, mert hiszen vele az egész jelen század beszédes története, s a mi intézetünknek eszméje megalapítása és majd két évtizedes folyama van összeolvadva; — mégis e perzében, midőn a kegyelet édes köteleességéből — ünnepeitől újul a már nem élőknek, — engedjessék meg, hogy gyöngeszavammal megkísértem felemelni a közhangulatot, a visszaemlékezés azon magaslatára, a honnan beláthassuk felújítva, megvilágosítva egy életnek tükrét s beesét, mely mindig a közjónak vala szentelve.

Az ily visszaemlékezés az elhunyt jelesekre, hasonlít az üde szellőhöz, mely díszlő mezők virágainak illatát és magvait, átvízi szárnyain a közel és távol vidékekre, hol az átfuvalt illat élvét nyújt, vágat ébreszt birni hasonló termékek díszét, s az átszülő magvak megtormékenyítik a parlagon tujákat: — így a letűnt erényes kornak s férfiaknak felemlegése nemes ösztőt ébreszt az élők keblében, követni a jeles példákat, és meghonosítja a gyöngyös erkölcsi érzékű s tetterőben fogvatkozó jelenkor nemzedékénél a tisztább életelveket, s az áldozatkész munkahajlamot. — Dícsértetvén a régi érdemek, előre biztosítják az élők előtt saját jóléteikért szinte elhagyott hálóját az utókorak; így felmagasítják az akaratot, hatni, eszelekedni, a jelen s a jövő embernem javára.

Az írott történelem s annak tudós művelői, dícsőítik a nagyszerű világeseményeket, a korszakalkotó hősöket és műveiket, — de fukarok a közélet polgári munkásainak érdemei iránt.

Magasztalják a nagy küzdelmek harezosait, kik új életet, nagyságot csak a régieknek sirján tudtak megteremteni: kik emeltek megbámult gulákat, világvárosokat, — de elpusztított államok s kiölt nemzedékek romjain.

Az igazság s jótékony emberszeretet tényei számára is jut dícsőtés, de csak ott, a hol azok a trónok bíborától áradoztak alá: szóval a történet írója kiválólag a nagyszerű elbáviló jelenségeket, az idők és eseményeknek ugyszólván tengermélységeit és hegymagaslatait — buvárkódja, esodálja. de többnyire mellözleg néz el ama nagy mezőn, mely az idők s események ezen tengerei között elnyúló roppant térszöket betölti, s az ezt benépesítő, örök időközön át el nem enyésző, népeket és fajokat nem pusztító, de egyesítő, s mindig önjerejével megújító, az élet hangyamunkáját művelő emberi társadalom — és ebben azon valóban érdemesült számomak felett, kik a béke esendes, de folytonos munkái által — rombolás nélkül alkotnak — kik felfrissítik, fokozzák anyagi és szellemi táperezét a termő talajnak, melyen az emberiség él és mozog, kik egyengetik az alapot, szolgáltatták az eszközöket, felkötik a szárnyakat azoknak, kik a történelmi nagyságot keresik. — Ezekről leggyakrabban megfeledkezik a történelem muzsája, s a népboldogítók nevét és czimerét, csak azoknak adja meg, kik kezér szövetségésének, a hir geniusának kegyét keresve megnyerni tudják.

Pedig a népboldogítás nem lehet csupán egyes dícsőtött nagyoknak kiváltsága, sem hatalmi tények eredménye; — az örök természet igenis áraszthat fényt, meleget az egész világra, — de erre egy egyéni ember halomnak legnagyobb mértéke is kevés. Kell, hogy a kiterjedt társadalom minden osztályában minden kiszemelt pontjain felálljanak, vállalkozzanak egyes hivatottak, kik erkölcsi nemességgel világolva, példáikkal vonzva és hódítva, de egyszersmind akaratot és tetterőt egyesítve, annyit felelve a mennyire hatni képesek, mint egyes társadalmi rétegek mozgató izmai kezdeményezzenek, irányt adjanak a haladás, tökélyesülés emberszeretét hasznos és üdvös alkotásainak létesítésére, és az anyagi közsegély forrásainak is felnyitásával táplálják az egyes csoportok vétét, velőjét s ezzel fokozzák a szellemi fejlődést, eredést, erkölcsök és jellem nemesedését, mert a társadalom nagy élő fája csak úgy és akkor teremhet folyvást nemes gyümölcsöket, ágain, ha gyökereit az anyagi jólét talajába mélyesztheti, s annak nedvét felszívhatja és az egész élő testben friss keringésbe hozhatja.

Ily férfiak, érdemesült jelesek, számosan tűnnek fel és

Ebéd után.

(Egy darab menyorság.)

A cseléd már leszedett az asztról, a kis fiú pedig kiszaladt az udvarra, ketten maradtak a barátságos meleg szobában. Boris még egyszer benyitja az ajtót s asztrára teszi a párolgó feketét.

— Kicsikém töltés a esészedbe, a kávét félíg, ezukrot igen keveset. . . . Oh kérlek segíts egy kicsit, nem találom az ujját. Nini, megvan, köszönöm. Ehhez a hálókötőshöz oly ügyetlen vagyok, mas kell hozzá, nagy urnak való, vagy öregnek, aki mindig benne van. — Igazán csak csak azért viselem, mert te himeztél rajta.

Ezalatt már a papucs is a lábán van meg a hálósipka a fejében. Ugy néz ki most mint egy petyhütt vérű agglegény; szép férfias arcát megöregíti, délezzeg termetét kiszélesíti, lábán lötyögössé teszi a nadrágot, csak a szemében hagyja meg a fiatal tüzet ez az öreg viselet.

— Kicsikém, töltsd meg a esibukomat. — A kicsike nyulánk fiatal termet, élénk fekete szemekkel, piros ajkakkal, huszonkét esztendő tiszta redőtlen homlokával nehezelve hazza fel gömbölyű vállát, durezásan tekint az elkényeztetett követelőre.

— Te Béla, valóban egész török basa vagy már, aki csak úgy parancsotag a feleségeinek.

— En kérek, te parancsolsz drágám; de tudod, minden jobban izlik, ha a te kezod munkája.

Erre az argumentumra elő kell vennie a esibukot. A szép asszonyka apró ujjával gyöngén belé tömi a finom szálu valódi törökdohányt, szájjába adja Bélanak, aztán gyűfűt, rátartja a pipára, nagy figyelemmel kapkodva fel minden szippantásnál, hogy könnyebben gyuladjon meg s észre sem veszi mikor Béla egy illatos füstgomolyt boesát kedves arca felé. Ez a köszönet.

— Menj, te goromba!

— Szépre száll a füst kincsem, és most ül le ide mellém a szögletbe.

A nő leül a mondott helyre. Béla bemárt a kávéjába egy darabka ezukrot, kicsikéjének a szájjába nyújtja, ő maga szüresül egyet, aztán végig nyújtózik a pamlagon, fejét a kicsike ölebe hajtja és nagy önmegelégedéssel ereszt bodor

le a társadalmi élet térein; számokra nincs hely a történelem lapjain, de igen is van megtisztelő helyök, biztosítva, magának a társadalomnak a szívében: mert a kegyeletes megemlékezés megkoszoruzza sirjokat, a néphagyomány megörökíti neveiket.

Igenis a társadalom hálás elismeréssel adóz mindazok iránt, kik magokat ennek jölteívővé tették; — meghajlik ugyan a bámulat érzetével a világraszóló eseményök és azok tényezői előtt, elmereng ő is a történelmileg örökített multnak mélységeinél és magaslatainál, de a nagy események tengerzugása mellett éber figyelemmel hallgatja s kíséri a kis patak esergedezését is, mely munkával művel mezőit szedelve, hűsítő vizet nyújt s kiessé teszi partjait: magas hegyeinek árnyékában felfedezi a keskeny kerttet, s annak kertészét, ki izes gyümölcsű fákkal ülteti be ágyait, és a bíborpalkást mellett nem homályosul el előtte a polgári munkásságnak, egyszerű tisztos tobagó öltözött férfiak, ki életét, a körülte élők javának szentelte.

Ime tisztelt közgyűlés! e halvány képletek, s a visszaemlékezésnek azokhoz kötött aranyfonala egyenesen hozzá s visszavezetik gondolatainkat azon férfiúhoz, kinek emlékét most testületünk hálás köteleességérzettel megtisztelni, megörökíteni kívánja.

Ő nem kereste a közéletnek meredélyein, magaslatain a történelmi megdicsőtötés babérját, hanem annak ugarát barázdáit művelte, termékenyítette. Munkáit nemes ösztönnel azon helynek, vidéknek, hová a sors élete gyökerszárait beültette, javára boldogította. Hatott szellemével, vonzott nemes példájával, megnyert szelid humanitásával, meggyőződött önzetlen igazságszeretetével, világolt tiszta hazafiságával, s tündöklött a családí erényeivel. Hivatásos munkásságának félszázadon túl terjedt pályája, egy folytonos láncolata volt hasznos törekvéseknek, feladatokra lelkiismeretes betöltésének.

E város évkönyvei erről élő tanúságot tesznek. Azon időben, midőn a polgári művelődés, nemzeti haladás eszményének magva kiesirázott, ez új kornak szellemét kívánva itt meghonosítani, a számos alkotások intézmények, melyek e város dicsekedését méltán képezhetik, hivatalviselésével és nevével elválhatlan kapcsolatban állanak. Válltva hatott küzdött azokkal, kik az idők jeleit vele együtt felfogva, új korszak és mindig előre törő haladás nagy átalakításait létesítették, ezen immár magát méltó helyére felküzdött város falai között.

Mindezek közt és mellett azonban van egy kizárólagos alkotása, mely sajátlag az ő nevéhez fűződik, mely törekvéseinek legtermékenyebb eredménye maradt, ez a mi takarékpénztári társulatunk s intézményünk.

A polgári élet munkásságának hasznos czélját a tisztességes keresmény megtakarítását és gyümölcsötötését összekötni a közszükség enyhítésével utat, forrást nyitni sokaknak, a nyomasztó anyagi helyzetből kibontakozásra, vagy okos számításal párosult pénzigénylet kielégítésére, gátat vetni a magánkezekbe gyűjtött, vagy uzorás közvetítéssel drágított töke veszélyessé válható hatalmának, ez által fellendíteni az egyesek s a vidék földművelési ipar s kereskedelmi életét, — ezek ébreszték fel nála s ügybarátaiban eszméjét egy takarékpénztári intézet helybeni megalapításának, sokkal ez előtt, mintsem ennek életbeléptetése bekövetkezhetett.

A kezdeményezésnek szálai az eszmékben termékeny és eseményekben gazdag 1848-ik évre nyulnak vissza, s a rimaszombati kereskedői testület köréből indultak ki, melynek a dícsőtött, elnöke volt azonban azok a béke rövid napjaira következtet zivatark alatt — szétfoszlottak. Az általa tovább is mélyen érlelt üdvös tav kiviteli kívánatosságát fokozták az átélt nehéz válságok tanúságai, a bekövetkezett új helyzet, s kényszerűn változott gazdálkodási és életrend, melyek a pénznek bővebb használatát s gyorsabb keringését minden keresetágban érezhetőn szükségessé tették; azonban az 50-es évek alatt minden törekvő meddő maradt, mert kezdetben ostromállapotot fentartó ellenséges uralom, habár nagyon is rázorulva az adózás forrásait képező köztalponosság gyarapodására, sokkal több gyűlölséget táplált ellenünk és jobban féltette hatalmát, mintsem hogy, habár anyagi czélú egyesítéseket is létrehozni megengedett volna, sőt minden ily kezdeményezésben oly toborzást látott, mely

füstöket a rózsás arczok felé. A nő nyugodtan türi eleinte a csunya viseletet, kezével hajtva el a felhököt magáról, de végre elviselhetlen lesz a bosszantás, kijelenti, hogy ha Béla nem ad más irányt működésének, ő felkél onnan, s akkor teheti majd fejét a pamlag vánkósára; bizonyosan eskis ezt akarja, különben nem viselné magát oly neveletlenül

— Dehogy akarom szentem, de lásd, neked oly jól illik, mikor rám akarsz haragudni. Ugy-e szivesen túrted volna, ha negyedéve ilyenkor rád fújhattam volna minden nap egypár pipafüstöt.

— Hiszen akkor!

— Akkor! Akkor rám fujták a bosnyákok a puska-porfüstöt. S ki tudja most mi lesz. — Hátha el kell válnunk újra?

— Oh ne beszélj erről Béla. Az a tél oly kinos emlékeket hagyott nekem, hogy most is elszomorít ha rá gondolkok. Ma délután tudom, nem fogok menekülhetni tőlük. Ez kegyetlenség tőled.

— Boesáss meg édesem, igazán nem akartam. Hanem tudom mit, este elmegyünk a színházba. „A hol unatkozunk”. Megnézzük mint lehet az embereknek unatkozni, mi azt ugy sem ismerjük, a munka és a szeretet nem engedi, hogy megismerjük.

— Jó, de hát Aladár?

— Aladár lefekszik hét óra előtt s a Boris itthon marad mellette.

— Jó.

Erre következik még egy óriás füstgomoly a plafondra irányozva, aztán egy édes esők a kis feleség bimbó-ajkaira, s ez édes esőkkel Béla szájából kihull a esibuk, szempillái bezárulnak, elalszik. Arzán a boldogságnak az a biztos megelégedett vonása van most, mely a kevésszer esalódott emberek tulajdona. Kedves neje esendesen marad, lélegzetét is lassan szedi, hogy meg ne zavarja álmát annak, kit oly nagyon szeret. Lassan tenyerébe hajtja szép fejét s elgondolkodik a multakon, mikor erről a boldogságról még csak álmodott. Mikor megszerették egymást. Ő még csak tizenöt éves volt, Béla meg husz. Soká semmitsem tudtak otthon érzelmeikről, mikor pedig megtudta édes apja, kinevette mindkettőjüket, azt mondta: gyermekek. Pedig nem

kormányellenes actióra vezető szövetkezést akar szervezni, utóbb pedig az intézet megalapításának felújított kísérletét, tulszigorú merev korlátok s önző rendszabályok közé szorítva, annak életre fejlődését elzibbasztotta.

Nehéz szívvel volt kénytelen a buzgó tervező meghajolni ezen gátló akadályok előtt. — De az időnek s kor-szellemnek erőszak által le nem győzhető hatalma, nem sokára segítségére jött. — S alig esik el az alkalmos élet rövid hajnala, azonnal ifjú hévvel hozzáfogott nemes terve valószínűsítéséhez, s a már kész alapszabályok előterjesztése mellett, 1861. január 2-án összehívta a mostani alakulásnak kezdetét képező első értekezletet, a helybeli kaszinó-egylet közreműködésével, s a tervezett 800 részvény az érdeklődők nagy száma által csakhamar aláíratván, és az alapszabályok a m. kir. helytartó tanácsához felterjesztetvén, a megye által is kérelmezett jóváhagyás megnyerésének biztos reményében, a társulat magát 1861. május 3-án megalakultnak jelenté ki, s a szervezési előmunkálatok már június havában sikerre jutottak.

Igy lépett életbe s 1861. július 1-én tényleg meg is nyitott ezen intézet, melynek főérdeme eként a dícsőülletet illetően meg, ennek kész elismerésül a részvényesek köz-bizalma őt azonnal az első igazgatói székbe ültette, mely hivatásának tisztét példás odaadással és kedvvel, életének végperceig viselte.

És ez idő alatt saját érzületeit, szellemét oltva be ezen intézetbe. Igazgatósság, humanitas, tisztaság jellemezték ennek eljárását, kezelését. Egy részről a részvényesek érdekeinek jogos, vigyázatos megőrzése, kockázatot vállalatok mellőzése, más részről a közönség méltányos kíváncsainak mindenkor szemmel tartása, a nyereszkedésnek, kapzsi közvetítésnek szigorú kirekesztése, igazgatói vezetésének érdemét képező fő irányzata volt és maradt folytonosan. S ez intézetről, melyet így saját képére alkotott, önérettel elmondhatta — miként magáról — hogy közjóra világol.

A vállalat mindjárt egészséges lendületet nyert s már 1862-ben, hogy az szélesebb alapokra fektetessék, a részvények száma 1200-ra felemelkedett. Majd az intézet gyarapodása, megszilárdulása, az üzlet kiterjedése annak idejét is meghozta, hogy magának saját épületet emeljen, az ő vezérlő intézése mellett épült e díszes ház, s 1872. februárban rendelkezésére felavatott, ugyan ezen teremben, melyben őt gyászos elhunytá öta legmélyebb fájdalommal nélkülözzük. De ime ezen fájdalom s a hálás kegyelet, melylyel társulatunk megdicsőült alkotója iránt eltelve van, felnyitotta sirjának zárait, visszaadja őt e díszképben tisztelőinek, s áthelyezi az élők közé, ide mondhatni saját házába, mely neki 9 éven át kedves második otthonává vált, hogy ő, ki életében ennek jó nemtőjét, díszét élő emlékében képezte, legyen megörökítve közöttünk.

Hulljon le tehát képerül a lepel, hogy őt ma, midőn emléktét ünnepeit, valódi képmásában jelenlévőnek tisztel-hessük s vele fentartani kívánt lélekbeni szövetségünket megújíthassuk.

Ima a hosszú elválás után ismét közöttünk, felettünk áll ő, a művész ihletett esete által megörökítve: meglepő hűséggel látjuk azon visszatérőre a nemes és jószágos kifejezésű arcot, a tisztaság és szellemi fölényt kigugrózó homlokot, a szelíd és nyájas szemeket, a tiszta szívnek, léleknek, kedélynek és jellemnek páratlanul öszhangzatos egységét, a valódi embert, ki méltán elmondhatta: semmit sem tudok a mit magamnak szememre vehetnék. S a reá simuló nemzeti öltöny, melyhez ő életében mindvégig hű maradt, találon jelzi igaz magyar érzelmeit, melyekkel az édes haza iránt viseltette.

Legyen emléke — mindenha — áldott és tisztelt e helyen. Legyen e tanácskozási-terem és asztal, mindannyiszor midőn ezen társulat tagjai ebben összegyűlnek, szentélye és oltára, az iránta soha el nem enyésző kegyeletnek. Egyszermind szelleme örökjé az intézet felett s lengje át ennek működését, hogy ebbe beoltott emberbaráti elvei, ezéljai tisztán fentartva maradjanak.

Nemes erényei legyenek állandón megörökített öröksége jeles fiainak s ezek utódaiban is mindig virágzó családjának. Példája legyen a jelen és utókor számára a jobbagnak elérendő életvezérlésként felmagasítva.

S e város — mint annyira szeretett otthona — ezen

ugy volt. Ha a szerelem megszületik a szívben, elmúlik a gyermekség. — Ő már akkor is oly igazán szerette Bélát, mint most; de hát Béla még csak egyetemi hallgató volt, szegény volt. Azon az éven végezte be iskoláit, de nem kapott mindjárt állást, hogy bátran előállhatott volna. Egy év is elmúlt, más év is elmúlt és ő tizennyolcz éves lett, s férjhez akarták adni. De hát nem ment, azt mondta, hogy nem megy férjhez. Apja erősen duzogott, mint afféle egészen prózai családapa akinek legfőbb gondja a gyermekei boldogítása. Igy telt el egy hosszú év kevés örömmel, sok bánattal, éles megjegyzésekkel, csipős czélzásokkal füszerre az ismerősök, testvérek részéről, kevés beszéddel hideg mosolyal a szigorú apa részéről, ki haragudott, hogy egy kis leány is határozott tud lenni. Béla pedig várta az előléptetést, még csak aljegyző volt, de szorgalmas, kitartó, becsületos tiszta jellemű, principálisai szerették. S végre megjött a kinevezés. — Oh mily nagy volt akkor a titkolt öröm, mert hiszen otthon mindenki elfelejtette Bélát, csak ő szerette. — Egyszer csak megjelent náluk, s beszélt az apjával. Eleinte bizony bamba volt, alig bírt makogni valamit, de az apja biztatására bátor lett, hangja megszilárdult, úgy, hogy az apa azt mondta rá: barátom jó bíró lesz ön-ből, önnek adom leányomat.

És most következett egy hosszú édes boldogság. — Megvalósult minden remény, ő nő lett, felesége Bélának. Béla mintképe a férjeknek, nem csapodár, nem kártyás; dolgozik és érték él. Érte meg a kis Aladárért. Állása nem valami fényes; al-bíró, semmi más. — Szerény jövedelem szerény háztartáshoz. De hát minek is a fény, gazdagság ahhoz a boldogsághoz, mely őket gazdagabbá teszi a föld minden Dáriusánál. Jaj, jaj, csak hogy minden örömben cseppen a keserű ürömből is valami. Az övékbe is cseppent. Egy esztendő múlva, még a kis Aladár mosolyogni se tudott, — mozgósították Bélát, elment Bosznába. Ah! — Ennél a gondolatnál oly fájdalmas kifejezés vonul át a szép arczon. — De borzasztó is volt az a nyár, meg az ősz. Hányszor volt kétségbeesve, hányszor hitte őt halottnak. Mily lízas remegéssel olvasta mindig a lapokat, nines-e Béla neve a halottak vagy a sebesültek között; mily áhítattal kérte Istent minden nap az ő életéért. Egyszer három

intézet mint édes szülőtte, — melyek előmenetelének annyi munkás éveit szentelte, — maradjanak fel erőben, diszben, nemzeti jellemben s hazafiai hűségben, az időnek végső-vegeig!

A kegyelet ezen tényének hatása alatt értesült továbbá a közgyűlés az igazgatóság jelentéséből az ügyvitel minden mozzanatáról, melyre kiterjedhetett. A forgalom, a mérleg- és vagyon-, valamint a jövedelemkimutatásból ugyanis meggyőződhetünk, hogy az igazgatás, a kezelés, a felügyelet oly kezekbe van letéve, minél fogva a már megszilárdult bizalmat a közönség teljesen igazoltnak találja, az évi forgalom 3021963 frt 78 kr. a mérleg- és vagyon 1671734 frt 35 krt, a jövedelem pedig 114454 frt 20 krt tüntetvén elő. Ehhez képest az igazgatóság javaslat folytán a múlt évi tiszta jövedelemből (22504 frt 36 kr.), az 1880. évről föl-maradt (700), valamint az aranyezüst pénzbevétel agiójának külön kezelt tartaléktöke fölöslegéből (5000 frt), tehát a rendelkezés alatti összegből = 28204 frt 36 kr. kiosztatni határozottatott részvényenként 16 frtjával = 19200 frt; a részvények névszerinti értékének folytatólagos kiegészítésére szintén részvényenként 5 frtjával azaz 6000 frt betartatván. Majd a tisztviselői nyugdíjalap tőkájéhez 330 frt 33 kr. esatoltatott, a tisztviselők és szolga jutalmazására 750 frt kiosztatni rendeltetvén, az év folytán jótékony czélokra ki-adott összegben kívül a következő intézetek részesültek adományokkal:

A r-szombati egy. prot. gymnasium 300 frt. — Ugyan-azon gymn. tápintézete 20 frt. — Kisdödő-intézet 50 frt. — Gömörmezei kórház 50 frt. — Nemzeti pénztár-alap 20 frt. — Rimaszombati nőegylet 20 frt. — Rimaszombati szegények intézete 50 frt. — Rimaszombati községi iskola 20 frt. — Rimaszombati dalárda 10 frt. — Rimaszombati ipariskola 50 frt; és így marad a folyó évi üzlet számára 1333 frt 83 kr. összesen kiosztatott tehát 28204 frt 36 kr.

A felügyelő bizottság is beszámolván működéséről, az igazgatóságból kilépő tagok helyei betöltettek. Az igazgatóság tagjai: Baksay József, Csider Károly, Dapsy Viktor, Horváth János, Kishonthy Gyula, Lengyel Andor, Lőrinczy Endre, dr. Marikovsky Gusztáv, dr. Szabó Mihály, dr. Szabó Samu. — Szavattöbbséggel a felügyelő bizottságba választottak: Baksay István, Dapsy József, Hamaliár Károly, dr. Patzek Mór, id. Süteő István, Terhes Pál. — Napibiztosok lettek: id. Badányi Gyula, if. Badányi Gyula, Benyó Lajos, Bernáth Gyula, Ethey Frigyes, Fábry János, Fülep Bénéiamin, Gasko János, ifj. Hegyessy Sándor, Kemény Bertalan, Lengyel Pál, Manzel József, Molnár József ügyvéd, id. Nagy Ferencz, ifj. Nagy Ferencz, Patzek Emil, Rásky Bertalan, Richter Dániel, Róth Lajos, ifj. Süteő István, Szabó Károly, Szabó József, Széplaky Lajos, Szöllösy István.

II. Gömörmezei nép és iparbank

Február 28-án tartotta meg évi közgyűlését Marton Rudolf elnöke alatt a „Három róza” nagy termében. Az igazgatóság részletesen beszámolt működéséről, hű képét adván a bank ügyeinek viteléről. Kiemelendőnek tartjuk eme jelentésben azon tény, mely szerint a részvényeknek 4000-ról 3000-re közgyűlési határozat értelmében történt redukciója végrehajtott. Öröndetesnek mondhatjuk azon körülményt, hogy az önkényesen bejelentett részvények csekély száma miatt kénytelen volt utasítása szerint az igazgatóság megfelelő mennyiségig a részvényeket kisorsolás útján behajtani, csupán a nagyobb számú részvényekkel bírók levén kénytelenek meghozni ez áldozatot. A forgalom-, a mérleg- és vagyon-, egy a jövedelem-kimutatás különben is a részvényesek kezében volt, a jelentés többi része csak illusztrálása a többi tételnek. Ezeket mult számunkban mi is közölvén, még csak a tiszta jövedelem elosztásáról — a mint az az igazgatóság tervezete szerint határozatba ment — szolandunk. Ugyanis az 1881 évi tiszta jövedelem volt 14.801 frt 24 kr, az 1880 évről felmaradt 770 frt, rendelkezés alatt volt tehát 15.571 frt 24 kr.

Ebből kiosztatott: a részvényesek közt a 4 frt 50 kr. 13500 frt, a tisztviselők nyugdíjalaptökéhez 140 frt 66 kr. a tisztviselők és szolga jutalmazására 300 frt, jótékony intézetekre és pedig: a rimaszombati egy. prot. gymnasiumnak 100 frt, ugyan ezen gymn. tápintézetének 10 frt, a r-szombati kisdödő intézetnek 10 frt, a r-szombati köz-

hétig nem irt Béla, már akkor minden reménye elveszett, épen Szerajevó ostroma után. Mily kínos várakozás volt ez. Pedig hát semmi baja sem történt, a levelei elvesztek, az már a negyedik volt, melyet ő megkapott, s ebben azt írta, hogy több ütközethe nem mennek s nem sokára tán haza bocsátják. De még addig soká kellett várni, két egész hónapig. Hanem annál nagyobb volt a viszontlátás öröme, karácsonykor, a jó Krisztuskával, mely neki a legszebb ajándékot hozta: Bélát, a drága egyetlen Bélát.

S a fiatal nő e gondolatra gyönyörrel nézi a hazatért kedvest, ki hosszú lélegzettel alszik öleiben . . .

Egyszerre feleltan az ajtó, három éves piros arcu, élénk szemű, fürgé kis fia rohan be rajta nádpáripán, kezében pattogó ostorral. Hajrá! futni akar.

— Csitt, Aladár! apa alszik!

Jaj, hogy megijed a szegényke, hogy akarja visszatartani lábait, de hasztalan; a síma szőnyegen elcsuszik, s a kis test a földön hever, orral lefelé, alatta a nádpáripával, mit még akkor is kezében tart mikor feltápaszkodik. Meglátszik rajta, hogy sirni szeretne, de nem szabad, apa alszik. Csöndesen anyához sompolyog egyik kezét orrocskáján tartva. A mama megérti a néma beszédet: az orrocska a földre ütődött, fáj, meg kell gyógyítani egy csókkal. Anyja megcsókolja s Aladár mosolyogni kezd, elmúlt a fájdalom s most ő is anyja keblére hajtja kis fejét, elfáradt a sok lovaglásba, álmos.

Az óra üt: egy, kettő, három. Háromnegyed háromra, Bélának hivatalba kell menni, pedig oly jól alszik. De hát a kötelesség az első s egy édes csókot cseppent homlokára. — Édesem három óra lesz, hivatalba kell menned.

Béla felugrik, rendbe hozza magát és készül. De előbb még a kis Aladárt végig fektetik a pamlagon, ki már anyja ölén elaludt.

— Isten veled kedves! tehát este: „A hol unatkozunk.”

Még egy csók, még egy lágy ölelés s Béla utban van; a boldog nő egyedül marad. Előveszi kézimunkáját, dolgozik és azokra gondol, kik az ő életének mindenét képezik: arra a férfira, erre a gyermekre.

Kasztor.

ségi iskolának 10 frt, a r-szombati ipariskolának 20 frt, a r-szombati nőegyletnek 10 frt, a gömörmezei kórháznak 20 frt, a nemzeti pénztárnak 10 frt, a r-szombati dalárdának 10 frt, a folyó évi üzlet javára marad 1430 frt 58 kr. összesen: 15571 frt 24 kr.

A felügyelő-bizottság jelentésének felolvasása után következtek a választások.

Az igazgatóság tagjaivá megválasztottak: Baksay István, Bernáth Gyula, Éva János, Gasko János, Henyeyi Kálmán, Institörisz Endre, Rásky Bertalan, Stolez Márton, Szabó József (timár), — Felügyelőkké: Bodor István, ifj. Hegyessy Sándor, Liszka József, dr. Szaabó Samu, Terhes Pál. Napibiztosokká: Baksay József, Barányi Gusztáv, Báthory Ferencz, Burszky Sámuel, Dapsy Viktor, Endrédy István, Ethey Frigyes, Fábry János, Fülep Béni, Hollósy József, Horváth János, Kemény Bertalan, Cseh Kovács István, Kovács József timár, Kovács Zsigmond, Kozák István, Kres József, Molnár József ügyvéd, ifj. Nagy Ferencz, Patzek Emil, Patay János, Róth János, Soós Ferencz timár, Soós Ferencz építész, id. Süteő István, ifj. Süteő István, Szabó Károly, dr. Szabó Mihály, Szöllösy István, Tibély S. A.

Vidéki levelezés.

Kokova, 1882. február 28.

T. szerkesztő ur! A kokovai községi bíráskodás megbízhatóságának egy eclatans esetét olvastuk becses lapjának folyó évi február 12-én kelt számában. — Hogy ki ne fogjunk a gyóayörüséges thémából, áttérünk ezennel a közigazgatási térre, mint a melyen amannál még czifrabb dolgok történnek.

Mult év tavaszán községi előjárásunk egybehívta elvalahára a helybeli községi választmányt, oly végből, hogy a község házának felépítése ügyében tanácskozzék és intézkedjék. A tanácskozmány eredménye az lett, hogy az előjárás felhatalmaztatott, miszerint a felépítendő új községi házra, egy év leforgása alatt pénzalapot — miután egy megtakarított garasunk sines — és anyagokat gyűjtson és szerezzen be; továbbá tervet készíttessen, melynek megbíralását, el vagy el nem fogadását, a bizottmány fentartja magának, és ez eddig helyes alkotmányos eljárás volt, de a mi ez után következett, az már csakugyan merő önkény és basáskodás. Ugyanis a községi előjárás nem várva és nem kérve további meghatalmazást, hozzá fogott, egy ő általa, a komaság révén, megrendelt nagyszerű terv szerint foganatba vett községi ház felépítéséhez, az építkezés költsön felvett pénzeket eszközöltetett, melyek megtérítését a nép vállaira kivetett községi-pótadó útján készűl keresztűl vinni.

Most tehát már épülünk, de ugy a hogy épülünk, bár ne épülnék; — építünk egy nagy házat, melynek felépítése nem igen épületes lesz községünk lakosaira nézve, de magára az előjárásra nézve sem, mert a mily nagy lesz ezen tisztelt ház, ép oly nagy súlylyal fog nehezédni a nép vállaira azon tömördek adósság, melyből fedeztetik tudomásunkkal az építkezés.

Ugyan kérjük szépen bátorlelkű községi előjárás-gunkat, világosítson föl bennünket arról, ki bizta meg ezen rögtönzött vállalatra? és sziveskedjék mellékesen megmondani azt is, hogy a megyei közigazgatás közegeinek tudomásával és meghatalmazása mellett ugrasztotta-e be községünk lakosait ezen esávéba? — vagy tán csak tulajdon szakálára — melynek tisztességes nagyságát nem vonjuk kétségbe — bocsátkozott-e ebbe a vállalatba?

Mi nem vagyunk barátjai a „sic volo sic jubeo” elvnek; sehogy sem tudjuk helyeselni azt, ha valaki „sine nobis de nobis” erszényünk felett rendelkezik. — Ez megjárhatta hajdanában, a fokosnak fénykorában, de a mostani kifejtettebb társadalmi viszonyokkal sehogy sem egyezhető össze; mi az ily önkénykedést nem tűrhetjük, azért is ellene a leghatározottabban felszólalunk, s községi előjárógunkat számadásra fogjuk kérni ez ügyben legközelebb megtartandó bizottmányi gyűlésekben.

Mult évi számadásaink még eddig sem készültek el; valjon nem vagyunk-e ez ügyben is megyénk valamennyi községeinek sereghajtói, a rend és szorgalomnak mintaképei? — pénztárnokunk még nagyon is újoncz — makran-czos, derek jegyzőnk pedig már nagyon is veterán ifjúru, nem esoda tehát, községi életünk gönczöl-szekere nagyon lassan döcög előre, s mi sok tekintetben hátramaradunk.

r. l.

Magyarosodási mozgalom.

Meleghegy, 1882. febr. 25.

A meleghegyi tót ajku ev. egyházban az iskolazék f. év február hó 17-ik napján tartott gyűlésében Vitéz Lajos elnöklő lelkész indítványára következő határozatot hozta:

„Tekintettel arra, hogy az egyháznak és iskolának kötelessége nemcsak jó egyház-tagokat, hanem jó hazafiakat is nevelni, telítve, hogy mai napság magyar nyelv ismerete nélkül az életben és az emberi társadalomban kellőleg hasznosan mozogni nem lehet, müvelt magyar emberek között pedig szegény nélkül megmaradni lehetetlen; tekintve, hogy az iskolai ifjuság már eddig sikeresen halad a magyar nyelv elsajátításában; tekintve, hogy a meleghegyi ág. ev. szláv egyház sem orosz, sem hazafiatlan, hanem magyar; hazafias érzelmeiket táplál keblében, s ez irányt megtartani igyekszik; tekintve, hogy e határozat által más szláv ajku testvéregyházak sem felejtkeznek meg arról, miként kell e drága vérrrel áztatott hazát, uralkodó nyelvet s ezzel együtt az egyházat őszintén tisztelni és hön szeretni, — azokkal szemben, kik magyarul tanulni nem akarnak s e hazát gyűlölik, és azoknak feleletül, kik a magyarhoni ág. ev. egyházat hazafiatlansággal vádolják, egyhangulag kimondja és elhatározza: hogy a meleghegyi ev. szláv ajku iskola ismétlő, sőt a mennyire lehetséges, rendes osztályaiban — a valláson kívül — a tannyelv ezen tül magyar legyen.”

Az iskolazék.

Az eperjesi pánszláv-klub.

Eperjes, 1882. febr. 28.

T. Szerkesztő ur! Egy sajnós eseményről vagyok bátor értesíteni. — Ugyanis pánszláv-klub szennynezte be ez évben az eperjesi ev. collegiumot, melynek működését már

regebben sejtették, de biztos adatok hiányában nem tehetünk semmit, míg végre ütött a számadás órája, melyben a kenesuka kedvelő Hurbanok unokáinak működése napfényre derült.

E klubban a tanítóképezde növendékei közül 8 tag vett részt, tehát épen azok, kik a kerület költségén, úgy szólván ingyen kegyelemből képeztetnek ki, hogy egyháznak s a hazának érte rut hálálansággal fizessenek; theologiánk részéről csak is Orgovány Gyula, III. éves theol. vett részt, s így alaptalan azon vád, melyet F. K.-ben egy álnév alá burkolódzó egyén theol. testületünk ellen felhozott.

Marshall Gusztáv, 1-ső éves jogász volt e klubnak dühös vezetője, ki a jogi dékán ur elé hivatásakor, következő nyilatkozatot tette: „Igenis. én a panszlávismus híve vagyok! Azon eszmékért, melyeket a panszlávismus hirdet, szívvél, lélekkel akarok küzdeni. Ma még fiatal vagyok, s csak ápolom keblemben a lelkesedést a panszlávismus iránt, de ha majd az élet küzdterére lépek, a panszláviszméért hazelnézni, élni, halni kész leszek.“

A klubb levelezésben volt a felvidék legdühösebb panszláviaival (Hurban), haza ellenes irányu lapokat hordattak ronda társaságuk számára. A collegiumi tanári kar, már azért is, mivel a collegium jó hírnevét veszélyeztető dologról van szó, jóllehet elég erélyesen intézkedett ez ügyben az által, hogy M. G.-ot a tanintézetből elutasította, a tanítóképezdeszek pedig mint M. G. által félrevezettek és elcsábítottak egyszerű megintéssel fenytettek meg. Orgovány Gyula theol. a reá kimondott ítélet után szegényében-e vagy pedig hogy panszláv üzelmeit másutt szabadon folytathassa. theologiánkból azonnal kilépett, mit részünkről két átirat követett a sopronyi és pozsonyi theol. ifjúsághoz, hogy Orgovány Gyula, theologiánkból eltávolított. **B. P.**

A hét története.

Az országgyűlésen a kereskedelmi minisztérium költségvetése tárgyalatott, mely alkalmából Rohonczy Gedeon képviselő hivatkozva a Tisza-szabályozásnál elkövetett visszaélésekre, erős vádat emelt a közlekedési minisztérium közegei ellen a nélkül, hogy valakit megnevezett volna s indítványozta, hogy az országgyűlés saját kebeléből egy bizottságot küldjön ki, mely a kellő visszaéléseket felderítvén, a bűnösök megbüntettessenek. — E vád és indítvány pro et contra élénk vitára adott alkalmat s dacára, hogy Hieronimy államtitkár maga is kívánatosnak tartotta a bizottság kiküldését, — Baross határozati javaslata értelmében az országgyűlés az indítvány mellőzésével napirendre tért.

A harezteren megkezdődött az offensiva. — Seregünk dacára a járhatatlan utaknak és a rozsdidőnek folyton nyomul előre. Legközelebb Ullokna volt nagyobb ütközet, hol 800—1000 felkelő verett szét s egy része Montenegróba, más része pedig Belalja Planina rengetegekbe menekült. Angyalics Szvetozár, egyik híres felkelő vezér, kit már egy ízben katonáink elfogtak, de másnap utközben kiszabadította egy nagyobb felkelő csapat a Bogdosics mellett levő esárdában heves küzdelem után, melyben halálos sebet kapott a zsandárok kezei közé került s mielőtt Trebinjébe szállították volna meghalt.

Szkobelewet csakugyan haza rendelté a czár. kegyvesztés vár-e rá vagy újabb kitüntetés? azt a további események döntenek el.

Folyó hó 2-ik napján az angol királynőre, midőn a windsori pályaudvarban kocsijába akart lépni, egy volt boltos segéd Maclean Roderik rálőtt. — A lövés bár senkit nem talált, annyira hatott a királynőre, hogy többször elájált. A tettest nyomban elfogták.

Hírek és vegyesek.

Meghívás. A rimaszombati tüzoltó testület tagjait tisztelettel felkérem, hogy f. hó 9-ikén — esütörtökön — d. u. 4 órakor a városház nagytermében megjelenni szivesek legyenek. Rimaszombat, 1882. mart. 3. dr Szabó Sámuel.

A „Rimaszombati Gazda-Kör“ alakuló gyűlése 1882. február 26-án. — A fent kitett napon tekintélyes számmal gyűltek össze városunk birtokosai a városház nagytermében a „Rimaszombati Gazda-Kör“ megalakítása végett. Mindenek előtt Szabó György elnöklő polgármester szívélyes szavakkal üdvözölte a jelenlevőket s esetelte a gazda-kör célját, — mely nem más, mint a helyi viszonyok figyelembe vételében gazdaközönségünk nyomasztó sorsán segíteni s utat és módot nyújtani arra, hogy a gazdaság tényezői jövedelmezőbbekké tétessenek. A mennyiben ez irányban édeskevés történt, figyelemzeti a jelenlevőket lapunk 7. 8. számában közlött tervezetre, melyet Parkas Abraham, a gömörmegyei gazdasági egylet buzgó elnöke olvasott fel és illusztrált jelenesen átértett és átértett beszédben. Mire a jelenlevők a gazdakör megalkotását szélszerűnek és kívánatosnak jelentvén ki, az aláírások megkezdettek s a jelenlevők mindegyike sietett meggyőződésének belépése által is kifejezést adni. A végleges szervezkedés, amennyiben remélhető, hogy a jelenlevőkön kívül számosan fognak belépni, s az elnök választás márczius hó 5-ik napján tartandó gyűlés tárgyaül tüzett ki, jegyzővé egyhangulag Dapsy Viktor választott meg s alakított egy központi bizottság, a tagok gyűjtése végett, a polgármester pedig felkérte, hogy az elnöki tisztet ideiglenesen teljesítse. A központi bizottságba megválasztottak: Báthory Ferencz, Bernáth Gyula, Ethey Frigyes, Horváth Janos, Stolec Márton, Szabó József és dr. Szabó Mihály.

Helyreigazítás. Mult számunkban a „Carneval“ című közleményből a febr. 19. és 21-én tartott bálon jelenvoltak közül kimaradtak: Marton Matild, Lenke és Anna urhölgyek, valamint br. Meride Jolán k. a. E helyreigazítással tartozunk.

Halálozások. Özv. Vicziány Józsefné, sz. Chlebovics Apollónia asszony, f. évi márczius hó 1-én. reggeli 8 órakor, életének 57-ik évében, hosszas szenvedés után Rimaszombatban elhunyt. Áldott legyen emlékezete! — Losonezy Kálmán, susai földbirtokos élete 28-ik évében hosszas szenvedés után, f. év február 26-án jobbjétre szenderült. Béke lengjen porai felett!

Halálos ütődés. Lakatos Péter volt egyházasbásti gazdatiszt mult napokban Péterfaláról egy temetésről estve hazatérvén, kocsija a háza előtt fekvő fatörzsnek ment s felfordult, ő maga ki esett a kocsiból s feje a fatörzsbe ütődött, még pedig oly szerencsétlenül, hogy a súlyos agyrázkódás következtében néhány óra alatt meghalt. Temezése nagy részvét mellett ment végbe.

Részegség áldozata. Tajtiban is ittak és mulattak farsang három napján, olyannyira, hogy Pál István ottani lakos hushagyó hedden már nagyon ittas volt, s ily állapotban hajtott az erdőbe; itt azonban lovai nem érezve jó kézben a gyeplőt letértek a rendes utról s egy mély gödörbe rántották a kocsit gazdától, ki a lovak alá került s azoktól agyon nyomatott. Ugytalálták meghalva a gödörben.

CSARNOK.

Teréz.

Achard Amadeótól. Fordította: Sárkány Imre.

(Folytatás.)

Egy más változás történt vele. Nem nevezte őt többé Rudolfnak, de Gérardnak sem, hanem „barátjának“ szólította. E szó, mely mitsem határozott meg, tán egy kétségre fellett, vagy szellemének oly bizonytalan fénye volt, mely a születő hajnalt hirdeti s megelőzi a nappalt? Gérard ezt remélte, de hinni mégsem mertte. Főleg attól félt, hogy az értelem egyszerre ily fényesen megjelenvén Terézt elfogja veszteti s a nélkül, hogy önmagának is megvallotta volna az igazi szerelem minden fájdalommal s aggodalma tölté el szívét.

Teréz egy nap látni akarta az arczképet, melyet neki adott, felismerte a tűz nyomait.

— Most tudom, miért voltam beteg — szolt s visszaadta a medaillont, a nélkül, hogy felvilágosítást kért volna.

Másnap midőn együtt voltak a kertben, Teréz kezénél fogta Gérardot és sétálni kezdett vele. Rózsapír ékíté arezának halványosságát, homlokán az ifjúság s az egészség kellemé sugárzott. Nem szolt semmit s utközben a bokrok-ról virágokat tépett. Miután kis esokrot készített, felsohajtott: — Mennyi virágot szedtem már ezekből! De ezek nem azok, melyeket tegnap szerettem s a holnapiak nem lesznek azok, melyeket ma szeretek.

Soká nézte ábrándos arezcel e esokrot, mintha a virágok titkos jelentéseit akarta volna kitalálni; majd megállt s Gérardhoz fordulva kérdé: — Mi lesz a virágokkal az utolsó évben. — Meghalnak, felelt Gérard.

Teréz bus tekintetet vetett reá.

— Oh, igen, felelt, elhervadnak. Ezek már nem azok, melyek ezután fognak virulni s mégis mind virágok.

Tekintete egyszerre kiderült; megfogta Gérard kezét s megszorítá. — Ugy vagyok velök, mint önnel, szolt hozzá, szeretem önt s nem ön az, ki miatt sirok. Ugyanazon szeretet s ugyanazon virág e ez?

Gérard nem gondolt többé Párizsra; a világon nem volt többé számára más tér, mint azon kis kert, hol Terézzel találkozott. Ha visszaemlékezett arra a napra, midőn Teréz a halál küszöbén állott, remegett s megdöbben, hogy közönye és önzése által ily szeretetreméltó leánynak szenvedést okozott. Boldognak s vidámnak érezte volna magát vele a föld bármely zugában s megfogadta, hogy többé nem hallgat az ész szavára, csak a szívére. Elég gazdag is volt arra, hogy ne vádolhassák őt azzal, mikép Teréz nőül vétele által érdekeinek kielégítését keresi. Ha szereti őt, miért áldozza fel boldogságát nyomorult tekinteteknek? . . . De épen az a kérdés, hogy őt szereti-e Teréz s nem niszime még mindig azt, hogy Rudolf nevére lesz, ha hozzá megy.

Teréz olyan volt, mint egy utazó, ki árnyékban oly uton halad, melynek végén örvény tátong. Az átlépett örvény a Kanaán földje; de egy hibás lépés a mélység fenekére zudítja őt? Átléphet-e Teréz e mélységen?

Egy este, midőn a kertben ültek, Gérard azt indítványozta tegyenek sétát a mezőn.

— Igen szivesen, felelt Teréz, úgy érzem magam, mintha lázban volnék, a szabad lég jót fog tenni.

Valóban arca ki volt pirulva s szeme ragyogott. Gérard észrevette, hogy keze is reszket.

— Történt önnel valami ma? kérdé tőle.

— Nem, felelt, néem rendezi a fehérneműt s ha ő ehhez hozzáfog, sohasem éri végét. Én egyedül maradtam, kissé zongoráztam, majd olvastam s véletlenül egy lovagtörténet jutott kezembe. Egy paladínról szolt, ki kalandjai közben egy országba jutott, nevére már nem emlékszem, hol mindenki, a ki határát átlépte tündérré változott. Láthatni ott oly embereket, kikkel álmainkban ismerkedtünk meg s hallani oly eseményekről, melyek sohasem történtek, mégis emlékszünk rájuk. Arról gondolkoztam, hogy én kissé hasonlítok ezen paladínra, én is ezen Tündérorszámban lakom.

— Ön! nyugtalanokdva szolt közbe Gérard a társalgás e fordulata nem lévén kedvére.

— Igen én! s ez nem bolondság! Sokat gondolkoztam, mióta beteg valék s jól láttam, hogy nem beszéltek velem egy, mint mással. Mély borzalmat éreztem. A szavak más értelműeknek látszottak a valónál s oly dolgok, melyekre máskor nem is ügyeltem, megzavartak. Hallja csak, a minap este fujt a szél, a nyárfa levelei egymás után hulltak a forrásba s nekem ez úgy tetszett, mintha azok szegény elvesző lelkek volnának. Könyvek jöttek szemembe s féltem, hogy én is velök megyek. Megsírattot volna ön? . . . ugy-e igen?!

Hangja s könnyáztatott szeme eléggé mutatták, hogy szíve tele van keservvel. Gérard szívet is mintha összeszorították volna, Teréz kezére borult s azt esókokkal borította.

— Oh, élni fogok, folytatá, nem fogok meghalni, de többet nem mondok. Jól láttam, hogy a medaillon melyet önnek adtam, meg van sértve . . . más keze is érinté azt az önén kívül, . . . más szem is látta . . . Tudja miért nem vontam kérdőre? Mert féltem, hogy azt fogja mondani, mikép az ön hazájában van egy más Teréz, a kit ön szeret . . . Nekem is van egy más Rudolfom . . .

Gérard szeliden megszorítá kezét s halkán kérdé tőle: Bizonyos ön ebben? (Vége következik.)

Hivatalos közlemények.

Gömör- és Kishont t. e. megye alispánjától.

Hirdetmény.

1566. sz. — A rendes tavaszi közgyűlés határnapja — melynek kiválóbb teendőit a megyei pénztári számadások megvizsgálására kiküldött bizottság

jelentése, — a közigazgatási székhely kérdésében hozandó határozat, s a rozsnyói járásban üreseedésbe jött szolgabírói hivatal és a legközelebb rendszerezett harmad aljegyzői állomásnak választás utján leendő betöltése képezendi. Főispán ur ő méltóságával egyetértve folyó évi márczius hó 28-ára, megyebeli Pelsőcz városába tüzetvén ki, ez a tisztelt közönség és a megyei bizottsági tagoknak azzal hozatik tudomására, hogy utóbbiak a közgyűlésen személyesen megjelenve, a tanácskozásban résztvenni méltóztassanak. — Rimaszombat, 1882. február 24. **Szontagh, alispán.**

Gömör- és Kishont t. e. megye alispánjától.

Hirdetmény.

1566. sz. — A rozsnyói járásban üreseedésbe jött s ideiglenesen helyettesítés utján betöltött szolgabírói hivatal, a f. évi márczius hó 28-ára kitűzött bizottsági közgyűlésen fogván választás utján véglegesen betöltetni, — mindazok, kik ezen hivatalt elnyerni óhajtják felhivatnak, hogy a kijelendők sorába leendő felvétel végett a fennebbi határnapig főispán ur ő méltóságánál jelentkezzenek. Rimaszombat, 1882. febr. 24. **Szontagh, alispán.**

Gömör- és Kishont t. e. megye alispánjától.

Hirdetmény.

1530./1882. — A nagyméltóságú magy. kir. belügyminisztériumnak folyó évi és hó 20-ról 9643. szám alatt kelt rendeletével a megyei hatóságnál egy 600 forint fizetés és 200 forint lakbér általánnyal javadalmazott aljegyzői állomás rendszerezésén, — mindazok, a kik ezen tisztii állomást elnyerni óhajtják felhivatnak, hogy kellőleg okmányolt pályázati kérvényeiket folyó évi márczius hó 15-ig Rimaszombatban az alispáni hivatalnál beadhatják. — Kelt Rimaszombatban, 1882. február hó 24-én. **Szontagh, alispán.**

Szerkesztői üzenetek.

Gy. L. Lapunk mult számára későn kaptuk Kérjük ezután akként intézkedni, hog legfeljebb esütörtökön megkaphassuk.
B. P. Meghalt-e a gyermek vagy pelig aluszik? Ez utóbbi esetben kiserje figyelemmel s ha ébredni kezd; értesitsen.
G. P. Örömmel vettük s kerjük máskor is.
V. L. Kívánatosnak legjobb akarunk mellett sem tehetünk teljesen eleget. Kívánatos volna a berendezésben elmondottakat önállólag feldolgozni. Kérjük tovább is becses közreműködését.

Felelős szerkesztő s laptulajdonos: **Pető Porubszki Pál.**

HIRDETÉSEK.

Eladó birtok.

Felső-Vály és Bikszög határaiban mintegy 160 holdat (1600 négyszögölet) tevő tagosított birtok, kitünő legelő és tölgyes erdővel, mely talpfáknak (slipper) igen alkalmas; ugyszintén Otrkocs község határában 190 hold (1600 négyszögöl) tagosított birtok, kitünő rétekek stb. és a fentnevezett birtokokhoz tartozó kisebb kir. haszonvételek, — gazdasági felszereléssel vagy a nélkül — együttesen, vagy külön-külön is, igen előnyös fizetési feltételek mellett eladók.

Bővebb értesítés nyerhető **Süteo István** ügyvédnél Rimaszombatban.

Hirdetmény.

A esetneki uradalomhoz tartozó közbirtokosságok részéről közhírré tétetik, hogy a fekete-lehotai, nagyszlabosi, rok-falvai, oeltinai, bestéri, gezei, markusksi, hankovai, fekete-pataki, rédovai, felső-sajói, genesi, bisztrői és rekenyei korcsmáltatások és malmok 1882. év márczius 20-án Csetneken tartandó nyilvános árverés utján fognak kiadatni. Az árverési feltételek előzetesen alóhírottnál Csetneken megtekinthetők.

Babnigg Emil, közbirt. igazgató.